

16. august 2012

UKA 2012/22

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

BNP taamaallaat atornagu Gross National Happiness (GNP), Environmentally Sustainable National Income (eSNI), Net Economic Welfare (NEW) imaluunniit Happy Planet Index (HPI) ilanngullugit siunissami aningaasaqarnikkut uuttortaait allaasinnaasut atorpeqarsinnaaneri pillugu nalunaarusiornissamik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.
(Inatsisartunut ilaasortaq Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit)

Tunngavilersuut

Nunarsuaq tamakkerlugu aningaasarsiornikkut ajornartorsiorneq silallu pissusaanik nanertorneqarneq ukiuni makkunani atukkatsinnik aqusaagaqartilluta nutaanik ingerlavissarsiortariaqarpugut. Ineriartortitsineq pissarissaarnerlu allatut eqqarsaatigalugit aallartittariaqarpugut. Inuusaasitsigut avatangiisitsinnik artukkiinnginnissarput eqqarsaatigalugu ineriartorneq ajunngitsoq ineriartornerlu ajortoq annertunerusumik imikkoortittariaqarpavut.

Nunap iluani aningaasarsiornikkut inerititsinnik uuttortaait (BNP) ullumikkut nunap aningaasarsiornikkut ineriartorneranik naliliinermut atorpeqarput, taamatullu nunap pineqartup aningaasarsiornikkut ingerlatsinera nunanut allanut taamaalilluni assersuunneqarsinnaasarluni. BNP atorlugu piffissami aalajangersimasumi nunap killeqarfiata iluani isertitat qanoq naleqartiginerinut uuttuutaasarpoq. 2006-mili Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmi nioqqu-tissiornermik tunngavilimmik nuna tamakkerlugu ilanngullugu naatsorsuusiortoqartarsimavoq, tamatumani maannamut paasissutissat piffissamut 2003 – 2010-mut tunngasut pigineqalersimallutik.

Aningaasaqarnermut ilisimatuut akornanni nalinginnaasumik ilisimaneqarpoq BNP uuttortaatis-satut atussallugu pitsaanerpaajunngitsoq. Assersuutigalugit avatangiisunik, nunamik pisuussutin-illu uumassuseqartunik innarliinerit BNP-mik naatsorsuusiornerni ilaatinneqarneq ajorput, naak tamakku tamakkiisumik nakkarsaasutut 'naleqaraluartut'. Killormulli uuliasiornermi maqit-toortoqartillugu saliisimaneq aningaasarsiornermut suliassaartitsimmat ukiup ingerlanerani BNP-p katinnerani iluaqutigineqartutut ilanngunneqartarpoq. Ilaatigut assigiinngissutsit, atuga-rissaarneq uuttortaanermut ilanngunneqartanngimmata, kiisalu aningaasarsiorneq pisortatigoor-tumik ingerlanneqanngitsoq aningaasartaqanngitsorlu ilanngunneqartannginnerat BNP-p ator-nerani amigaatigineqarput.

Oqaatigisariaqarporli BNP nunarsuaq tamakkerlugu aningaasaqarnermut uuttortaaitut nalingin-naasumik atugaasoq, taamaammallu nunat akornanni assersuusiornissanut pinngitsoorneqarsin-naanani. Taamatuttaq BNP-p atoruminarnera eqqaasariaqarpoq. Taamaammatt BNP imaalial-laannaq atorunnarsissinnaanngilarput. Uangali isumaga naapertorlugu BNP-p uuttortaatinik allanik ilaneqarnissaa assigiinngitsutigit iluaqutaasinnaassasorinarpoq.

60-ikkunni Holland-imi naatsorsueqqissaartarfimmit uuttortaatisaqaq alla pilersinneqarpoq, eSNI-imillu taaguuserneqarluni – nunap iluani avatangiisitigut piujuaannartitsineq tunngavigalugu isertitanik uuttortaataalluni. eSNI-p atorneratigut nunami aningaasarsiorneqqut piujuaannartitsinermut akornutaasut piiarneqartarput. Taamaaliorneqqut aningaasarsiorneqqut ineriartortitsineq avatangiisinut illersuisuunersuq innarliinersorluunniit maluginiarneqartarpoq.

1972-imi Yale Universitet-imi ilisimatuut uuttortaata *Net Economic Welfare (NEW)* pilersippaat. (aamma Measure of Economic Welfare-imik (MEW) taaguuteqartinneqartoq). Tassaavoq nunap aningaasarsiorneqqut tamakkiisumik angusaanik uuttuutaasooq, taamatullu aningaasarsiornerup ajunngitsumik ingerlaneranik takutitsisuulluni. NEW BNP-mik aallaaveqarpoq, tassungali ilanngunneqartarput sulinnigiffeqarnerup nalinga aammalu aningaasarsiorneq akileraarutit avataasigut ingerlanneqartoq, taamatullu naatsorsueqqissaarnermi ajoqutaasinnaasut, mingutsitsinermut tunngasuunnaasut, ilanngaatinneqartarlutik.

Happy Planet Index imaluunniit nunarsuarmut pilluurtumut uuttortaata atorlugu piujuaannartitsineq aallaavigalugu nunami innuttaasut qanoq pissarisaartinneri atugarissaartinnerilu pilersinneqarsimanersuq naatsorsorneqarsinnaavoq. Tamatumani nunat avatangiisiminnik innarliinerusut appasissumik inissittarput.

Gross National Happiness imaluunniit nunap tamakkiisumik pilluarneranik uuttortaata atorlugu toqqammavigisat pingaernerit sisamat najoqqutarineqartarput, tassaallutillu inuiaqatigiit piujuaannartitsineq naligiissumillu aningaasarsiorneqqut ineriartornerat, avatangiisinik mianerinnernerit, kulturimik atatitsineq siuarsaanerlu kiisalu naalakkersueriaatsit ajunngitsut.

Uuttortaatit taakku allaassuseqartut sisamat tamarmik ilisarnaatigaat aningaasarsiorneq immikkoortillugu uuttortaataanninnamik. Ajornartorsiulli uaniippoq naliliinerunikkut suliarineqarnerummata, tamannalu imaannaanngitsutut pisariusutullu oqaatigineqarsinnaalluni, ilanngullugulu BNP-mik atuinernequt naleqqiullugit nunat tamalaat akornanni assersuusiorsinnaanerit killeqarnerullutik.

Taamaakkaluartorli nalinginnaasumik aningaasarsiorneqqut ineriartornerput uuttortaannarnagu aamma aningaasarsiorneqqut ineriartorneq silinnerusumik isigalugu iliuuseqarsinnaagaluarutta nunatsinni innuttaasunut nunanullu allanut malunnaatilimmik takutitsisinnaagaluarput.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassat

Naalakkersuisut Rio+20-p kingorna siunissami piujuaannartitsineq tunngavigalugu suliniuteqalereernikummata allatigullu malitsigisaanik iliuuseqalereermata aningaasaliissutaareersimasut iluini nalunaarusiorneqqut ingerlanneqarsinnaanissa ilimagineqarpoq.

Massuma kingorna naatsorsueqqissaarneqqut annertunerusumik anguniagaqarnissaq aalajangiunneqassappat nunatsinni naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasaliissutit annikigisassaannigitsut atortariaqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Namminersorluni inuussutissarsiuuteqartunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassat

Kingunerisinnaasaanik soqanngikkallarpoq.

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassat Kingunerisinnaasaanik soqanngilaq.